

Bölüm 19

MBA PROGRAM TAAHHÜTLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Konuralp SEZGİLİ¹

GİRİŞ

MBA programları² bugüne kadar öğrenci ve mezun sayıları ile yaratılan gelirler bakımından dikkat çekici sonuçlar elde etmiş, üniversitelerde yürütülen diğer lisansüstü programlara oranla yüksek artış hızları kaydetmiştir (Friga, Bettis, & Sullivan, 2003). Bu yükselen profille uyumlu olarak MBA programlarının gelişimi, içeriği, sonuçları, katkıları ve programlarda rol alan aktörler araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Bir grup araştırmacı programların gerçek ihtiyaçlarla örtüşmesini sorgulayarak müfredatın geleceğin yöneticilerini hazırlamaktaki başarısını araştırma konusu haline getirmiş (Pfeffer ve Fong, 2004; Mintzberg, 2004; Bennis ve O'Toole, 2005; Khurana, 2007), diğer bir grup araştırmacı programın sosyal yönlerine ve bireysel kariyere katkılarına odaklanmıştır. Araştırmacılar zaman zaman programlardaki cinsiyet rollerini tartışmış (Simpson, 2006; Wieser, 2016), kimi zaman eğitimin yatırım ve getirilerini incelemiştir. (Pfeffer ve Fong, 2002).

Yüz yılı aşan MBA deneyimi ve programın değerine ilişkin yapılan araştırmaların sonuçları, programda kaydedilen niceliksel büyüme içinde nihai eğitim ürününün başarısını büyüyen bir soru haline getirmiştir (Pfeffer ve Fong, 2004). Bu soru, araştırmaların -özellikle eğitim kazanımları ile ilgili- çelişkili bulgular ortaya koymasıyla daha şiddetli biçimde görülmeye başlamıştır.

MBA programlarının incelenmesinde beklenti ve taahhüt etkileşiminin kazanımlarla ilişkilendirileceği bir modelin önemli bir perspektif sağlayabileceği daha önce değerlendirilmiştir (Sezgili, Dölekoğlu ve Gündüz, 2018). Bu çalışmada, bu modelin sacayaklarından biri olan üniversite taahhütleri incelenmektedir. Bu amaçla MBA programlarına ilişkin tartışma kaynakları ortaya konmakta, prog-

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, ksezgili@atu.edu.tr

² MBA (*Master of Business Administration*) bir kısaltma olmasının ötesinde yirminci yüzyıl başlarında ABD'de uygulamaya başlanan ve bütün dünyada yaygınlaşan işletme yönetimi yüksek lisans programlarını tanımlayan bir terim haline gelmiştir. Bu nedenle ve ayrıca işletmecilik, işletme yönetimi, işletme yöneticiliği vb. birbirini ikame edebilecek farklı program isimleri yerine bir terim birliği sağlamak üzere MBA isminin kullanılması tercih edilmiştir.

larının eskiden itici gücü olan mesleki ve ahlaki idealler karşısında yöneticilerin yalnızca hisse ve kâr sorumluluğuna yenik düştüğünü belirtmektedir. Khurana'ya göre, suistimallerin yükselişine bu yüzden şaşırılmamalıyız.

Türkiye'deki tablo, genel olarak, yükseköğretim kuruluşlarının öğrencilerin geleceğin yöneticileri olacağına ilişkin keskin bir taahhüt benimsediklerini göstermektedir. Bazı üniversiteler, kuşkusuz kurumsal kapasite ve kaynaklarla ilişkili olarak seçkin kadrolar ve gerçekçi uygulama eğitimi taahhüdüyle bu durumu çerçevelerken diğerleri bu kapasitenin mevcut teknolojik olanaklarla daha sınırlı biçimde sergilenebileceği uzaktan eğitimle kaynak sınırlılığını ikame ediyor görünmektedir. Bu durumun öğrenci talebi ve iş dünyasının beklentileriyle ilişkisinin yanı sıra toplumun genel ihtiyaçlarıyla örtüşmesi henüz yanıtlanmamış sorular olarak karşımızda durmaktadır. Bu açıdan, önümüzdeki dönemde MBA'nın değeri konusunda daha fazla araştırma yapılacağı, program özellikleri (müfredat, kadro, olanaklar vb.) ile etik başta olmak üzere müdavimlerin iş dünyasında sebep olduğu sorunların kaynakları arasında bir ilişki kurulması büyük bir olasılık olarak görünmektedir.

KAYNAKÇA

1. Anıl, N.K. ve Eti İçli, G. (2013). MBA students' satisfaction and loyalty: state vs. private universities in Turkey. *Market-Tržište*, 25(2), 177-198.
2. Aşkun, İ. C. (1973). Türkiye'de İşletmecilik öğretimi ve Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisindeki Gelişmeler. *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, 50, 1-63.
3. Bennis, W.G. ve O'Toole, J. (2005). How business schools have lost their way. *Harvard business review*, 83(5), 96-104.
4. Boyatzis, R.E. ve Renio, A. (1989). Research article: the impact of an MBA on managerial abilities. *Journal of Management Development*, 8(5), 66-77.
5. Capital (2011). Popüler Yüksek Lisanslar www.capital.com.tr/capital-dergi/genc-capital-433671/populer-yuksek-lisanslar. Erişim tarihi: 20 Aralık 2019.
6. Dreher, G. F., Dougherty, T. W., & Whitely, B. (1985). Generalizability of MBA degree and socioeconomic effects on business school graduates' salaries. *Journal of Applied Psychology*, 70(4), 769.
7. Düzakın, E. ve Yılmaz, Ö. (2009). İşletme mezunlarının iş hayatındaki yeri ve işletme eğitimi: 1000 büyük sanayi kuruluşunun işletme mezunlarından beklentileri üzerine araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 149-164.
8. Friga, P.N., Bettis, R.A. ve Sullivan, R.S. (2003). Changes in graduate management education and new business school strategies for the 21st century. *Academy of Management Learning & Education*, 2(3), 233-249.
9. Hampden-Thompson, G. & Galindo, C. (2017) School-family relationships, school satisfaction and the academic achievement of young people. *Educational Review*, 69 (2), 248-265. Doi: 10.1080/00131911.2016.1207613
10. Hayes, R.H. ve Abernathy, W. J. (1980). Managing our way to economic decline. *Harvard Bus. Rev. (United States)*, 58(4).
11. Hill, L.A. (2007). "Becoming the BOSS", *Harvard Business Review*, 85(1), 48-56.
12. Kelan, E. ve Jones, R.D. (2009), "Reinventing the MBA as a rite of passage for a boundaryless era", *Career Development International*, 14(6), 547 - 569

13. Khurana, R. (2011). From higher aims to hired hands: The social transformation of American business schools and the unfulfilled promise of management as a profession. *Business schools under fire: Humanistic management education as the way forward*, 104-121.
14. Kipping, M., Üsdiken, B. ve Puig, N. (2004). Imitation, tension, and hybridization: multiple "Americanizations" of management education in Mediterranean Europe. *Journal of Management Inquiry*, 13(2), 98-108.
15. Kline, B. R. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (Second edit). NY: The Guilford Press.
16. Kretoovics, M.A. (1999). Assessing the MBA. *The Journal of Management Development*, 18(2), 125-136.
17. Lataif, L. E., & Mintzberg, H. (1992). MBA: Is the traditional model doomed?. *Harvard Business Review*, 70(6), 128-137.
18. Mintzberg, H. (2004). *Managers, not MBAs: A hard look at the soft practice of managing and management development*. Berrett-Koehler Publishers.
19. Nal, M. (2018). *Hastanelerde acil yardım ve afet yönetimi*. Ankara: Akademisyen Kitabevi
20. Özbilgin, M., Küskü, F., ve Erdoğan, N. (2005). Explaining influences on career 'choice': the case of MBA students in comparative perspective. *The International Journal of Human Resource Management*, 16(11), 2000-2028.
21. Pfeffer, J. (1977). Effects of an MBA and socioeconomic origins on business school graduates' salaries. *Journal of Applied Psychology*, 62(6), 698-705. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.62.6.698>
22. Pfeffer, J., & Fong, C. T. (2002). The end of business schools? Less success than meets the eye. *Academy of management learning & education*, 1(1), 78-95.
23. (2004). The business school 'business': Some lessons from the US experience. *Journal of management studies*, 41(8), 1501-1520.
24. Sargut, A. S. (2009). Türkiye'de işletme yönetimi eğitiminin kurumsal çerçevesi: çeşitlilikten eşbiçimliliğe. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Nisan*, 4(1), 51-63.
25. Sezgili, K., Dölekoğlu, C ve Gündüz, S. (2018). Vaatler, Beklentiler ve Kazanımlar: Türkiye'de İşletme Yönetimi Alanındaki Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Değerlendirilmesi, *Asos IV. Uluslararası Sosyal Beşeri ve İdari Bilimler Sempozyumu*, Antalya.
26. Simpson, R. (2006). Masculinity and management education: Feminizing the MBA. *Academy of management learning & education*, 5(2), 182-193.
27. Stabile, D. (2007). *Economics, competition and academia: An intellectual history of sophism versus virtue*. Edward Elgar Publishing.
28. Tanova, C., Karatas-Özkan, M. ve İnal, G. (2008). The process of choosing a management career: Evaluation of gender and contextual dynamics in a comparative study of six countries: Hungary, Israel, North Cyprus, Turkey, UK and the USA. *Career Development International*, 13(4), 291-305.
29. The Economist (2018) Which MBA?. *The Economist*, 14 Eylül.
30. Üsdiken, B. (2009). Bir örgütsel alanın yeniden sekillenisi: Türkiye'de iş hayatına yönelik yüksek öğretimde değişim, 1955-1975. *METU Studies in Development*, 35, 1.
31. Weinstein, A. G. ve Srinivasan, V. (1974). Predicting managerial success of Master of Business Administration (MBA) graduates. *Journal of Applied Psychology*, 59(2), 207-212.
32. Wieser, M. (2016). Women, Men, and the MBA: A Quantitative Assessment of the Impact of the MBA Degree on the Extrinsic and Intrinsic Career Outcomes of Graduates.
33. YÖK (2017). Yüksek Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. 14 Aralık 2017 tarihinde <http://www.yok.gov.tr/web/guest/mevzuat> adresinden erişilmiştir.
34. Zhao, J.J., Truell, A.D., Alexander, M.W. ve Hill, I. B. (2006). Less success than meets the eye? The impact of master of business administration education on graduates' careers. *Journal of Education for Business*, 81: 261-268.